

Олена Черненко

кандидатка юридичних наук,
асистентка кафедри господарського права
та господарського процесу
Інституту права Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
(Київ, Україна)
ochernenko79@gmail.com

УДК 346.9

ЕМОЦІЙНА СКЛАДОВА СУДОВОГО РІШЕННЯ

АНОТАЦІЯ. При здійсненні правосуддя судді повинні утверджувати гарантовану Конституцією та законами України незалежність і самостійність судів, підвищувати авторитет судової влади, забезпечувати обов'язковість судових рішень через справедливий, неупереджений і своєчасний розгляд та вирішення судових справ, дотримання присяги судді. Суспільство висуває до судді високі вимоги й очікує від нього ідеальної поведінки. Посада судді вимагає не тільки досконалого знання законів та інших нормативно-правових актів, а й дотримання етичних норм, витримки, толерантності, відповідальності, справедливості, наполегливості, принциповості. Від рівня професійної правосвідомості судді залежить не лише якість здійснюваної ним роботи, а й загальне враження суспільства про правосуддя у державі.

Метою статті є аналіз впливу внутрішньопсихологічних чинників на ухвалення суддею рішень у справі.

Авторка розглядає професійну діяльність судді як таку, що постійно супроводжується нервово-емоційним напруженням і, як наслідок, надмірними нервово-психічними навантаженнями, які є причиною емоційного вигорання суддів. Професійне вигорання веде до виснаження емоційних, фізичних та особистісних ресурсів людини. Наслідками професійного вигорання судді є зниження авторитету судової влади, прийняття незаконних рішень, поведінка, що суперечить Кодексу суддівської етики, тощо. Суддя, в якого проявляються ознаки професійного вигорання, не може належним чином здійснювати судочинство і потребує психологічної допомоги.

У статті наголошується на тому, що лише високопрофесійна, моральна, етична поведінка судді здатна викликати повагу до суду та забезпечити впевненість учасників судового процесу в неупереджених результатах розгляду справи. Суддя проходить постійне випробування на професійну майстерність, людську мудрість і вдале вирішення конфліктних ситуацій. Судові рішення повинні утверджувати справедливість й укріплювати довіру суспільства до судової влади. Совість, чесність, честь, гідність, професіоналізм є головними моральними орієнтирами у здійсненні правосуддя. Тому, незважаючи на різноманітні фактори впливу на суддю під час розгляду справи, він повинен вміти здійснювати контроль за власними емоціями і залишатися неупередженим при ухваленні судових рішень.

Ключові слова: суддя; внутрішнє переконання; емоції; судові рішення.

На суддю як носія влади покладено надзвичайно важливе та відповідальне завдання – захист права. Відповідно до ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод¹ кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення. Судді, ухвалюючи рішення, повинні бути вільними від будь-якого контролю з боку виконавчих чи законодавчих органів, а також впливу громадської думки, зобов'язані вирішувати справи неупереджено, на основі фактів та відповідно до чинного законодавства. Посада судді вимагає від особи, яка її обіймає, не тільки досконалого знання законів та інших нормативно-правових актів, а й особливих поглядів, уявлень, переконань, оцінок, що ґрунтувалися б на прийнятті і розумінні природного права, основоположних прав та свобод людини і громадянина².

Слід зазначити, що судді мають розуміти, що від рівня їхньої професійної правосвідомості прямо чи опосередковано залежить не лише якість здійснюваної ними роботи, а й загальне враження суспільства про правосуддя в державі. Тому судді мають бути прикладом неухильного додержання вимог закону та принципу верховенства права, присяги, а також дотримання етичних норм з метою зміцнення довіри громадян у чесність, незалежність, неупередженість і справедливість суду. Витримка судді, його толерантність, спокій, а також необхідна вимогливість як особи, наділеної владою, є дуже істотними та необхідними особистісними якостями. Коли ми кажемо про чесність і порядність як про якості судді, то маємо на увазі передусім суддівську честь. Саме звернення “Ваша честь” формулює основну вимогу до суддівства, адже правосуддя не може бути безчесним. У тлумачному словнику поняття “чесність” і “порядність” подаються як синоніми та характеризують людину, яка наділена високими моральними якостями і не здатна на погані, нечесні або аморальні вчинки, яка є сумлінною і заслуговує на високу повагу та пошану³.

Так, в Англії поряд із політичними і кон'юнктурними міркуваннями при призначенні суддів прийнято враховувати моральну та ділову характеристики кандидата. При цьому моральності майбутнього судді надається велике значення. Навіть до поведінки судді в приватному житті

¹ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text> (дата звернення: 12.06.2020).

² І Панчук, ‘Загальні риси професійної правосвідомості суддів’ [2013] 1 (7) Часопис Національного університету “Острозька академія”. Серія “Право” <<https://lj.oa.edu.ua/articles/2013/n1/13piopps.pdf>> (дата звернення 05.05.2020).

³ Л Денисенко та інші, *Бути суддею* (2015) 216.

висуваються досить високі вимоги⁴. У Канаді у Зведенні принципів судової поведінки зазначено про: обов'язок судді брати участь у встановленні, підтриманні та забезпеченні додержання високих стандартів поведінки й самому персонально їх додержуватися; моральну цілісність, гідність і чесність; обов'язок слухати з належним терпінням, ставитися до людей із повагою; пунктуальність і старанність тощо⁵.

Н. Кузнецова зазначає, що проблема добору суддів у контексті проведення судової реформи є складною і багатоаспектною та від її успішного вирішення безпосередньо залежить якість правосуддя, а якщо подивитися більш широко – загалом ефективність судової влади. Достатньо пригадати відоме гасло: “Кадри вирішують усе!”⁶.

Дослідженню емоційних чинників впливу на рішення судді приділяли увагу такі вчені, як В. Бойко, Ю. Горошевой, М. Костицький, І. Фойницький, С. Фурса та ін.

Метою дослідження є аналіз впливу внутрішньопсихологічних чинників на ухвалення суддею рішень у справі.

Професіоналізм судді – це системне утворення, що складається із сукупності таких елементів, як інтелект (глибоке знання матеріального та процесуального права, здатність до аналітичного мислення), культура (правова, особистісна, естетична), морально-психологічні якості (чесність, мужність, правдивість тощо), які необхідні судді для повноцінного здійснення своїх посадових обов'язків⁷.

Можна стверджувати, що суспільство висуває до поведінки судді набагато вищі вимоги, ніж до простих громадян, по суті, суспільство очікує від судді фактично бездоганної поведінки.

Отже, суддя, крім високого рівня освіти і практики, повинен володіти низкою необхідних вольових якостей, а саме: відповідальністю, справедливістю, наполегливістю, організованістю, зібраністю, принциповістю та ін. Вважається, що однією з головних якостей судді є вміння бути терплячим. Під час судового засідання та й поза процесом триває випробування суддівської терплячості. За умови постійного тиску з боку людей, обставин, строків легко зірватися та проявити дратівливість.

Необхідно відзначити, що величезне значення у професійній діяльності судді має така категорія, як совість, яка впливає на внутрішнє переконання судді. А. Коні говорив: “Те, що називається “суддівського

⁴ Т. Апарова, *Суды и судебный процесс Великобритании: Англия, Уэльс, Шотландия* (1996) 30–1.

⁵ *Матеріали Канадсько-українського проекту співпраці з реформи українського судочинства* (Програма Оттава–Торонто–Вінніпег–Едмонтон, 13 лютого – 22 березня 1997 р.); В. Городовенко, ‘Незалежність суддів і моральні засади суддівської професії’ [2002] 4 (32) *Вісник Верховного Суду України* 42–4.

⁶ Н. Кузнецова, ‘До питання про підвищення професійної підготовки суддівських кадрів’ (2010) 5 *Право України* 25–9.

⁷ Е. Бережко, ‘Нравственные начала (основы) при рассмотрении уголовного дела судом первой инстанции’ (дис канд юрид наук, 2003).

совістю”, є сила, яка підтримує суддю і вносить особливий, піднесений сенс у те, що він чинить. На її голос треба зважати під погрозою глибокого душевного розладу з собою⁸.

У науковій літературі є прихильники позиції, що хороший суддя не повинен відчувати ніяких емоцій; якщо він так робить, його слід відсторонити. Верховенству права загалом, а також юридичній визначеності зокрема краще сприяє прийняття рішень, які позбавлені емоцій. Право повинно бути як машина для передбачуваності правосуддя. Судді повинні прагнути до неупередженості, не бути жертвами пристрастей, які заважають ухваленню рішень і провокують однобічність. Проте є і прихильники протилежної позиції, які стверджують, що байдужість до емоцій негативно впливає на прийняття рішення суддею. Суддівство живиться тим, що називається “судовими емоціями”, тобто досвідом створення суддею розсудливого, конкретного емоційного стану (страх, гнів, щастя, сум, здивування, відраза тощо) під час виконання своєї професійної ролі. Дж. Френк вважав:

У мене немає наївного уявлення, що існує суддя без будь-якого “емоційного ставлення” <...> у мене немає ніякого бажання жити в суспільстві, в якому такі сублюди чи суперлюди існують серед суддів, які здійснюють правосуддя⁹.

Посилаючись на лекцію судді Верховного суду В. Дж. Бреннана, де останній співає гімн “емоціям”, О. Фісс справедливо зазначив:

Я не вірю, що суддя Бреннан просто стверджує очевидне: судді є людьми, чим більше вони прагнуть бути раціональним, тим більше емоції і пристрасті неминуче проникають у судовий процес. Пристрасть є фактором, який має бути залучений до процесу прийняття рішень¹⁰.

Судове рішення має бути законним, обґрунтованим і вмотивованим. У прийнятті рішення задіяні майже всі психологічні процеси, але провідна роль належить мисленню і волі¹¹. Судді не повинні дозволяти своїм суб’єктивним характеристикам впливати на прийняття ними рішень. Емоційна відстороненість є вимогою неупередженості. Упередженість – це стан мислення, ставлення чи точка зору, що скеровує або впливає на

⁸ А Кони, ‘Нравственные начала в уголовном процессе (Общие черты судебной этики)’ в Кони А, *Избранные труды и речи* (Автограф 2006) 84.

⁹ Jerome Frank, ‘What Courts Do in Fact’ [1932] 26 (55) *Illinois Law Review* 761–4. Цит. за: П Міндус, ‘Гнів розуму і благодать почуттів: обґрунтовуючи емоції у праві’ (2015) 1–2 *Філософія права і загальна теорія права* 72–101.

¹⁰ Міндус (н 9).

¹¹ О Степанов, *Психологічна енциклопедія* (Академвидав 2006) 424.

судження, унаслідок чого суддя не здатний неупереджено виконувати свої обов'язки. Водночас стверджувати про це не можна без урахування точного характеру цієї упередженості. Особисті цінності, яких дотримується суддя, його світогляд чи уявлення про закон не можуть вважатися упередженістю. Той факт, що суддя має певну загальну думку щодо правового чи соціального питання, яке безпосередньо стосується справи, не позбавляє його права розглядати справу¹².

При цьому необхідно зазначити, що емоції можуть мати важливе значення для практичної мудрості, необхідної для належного судочинства. Адже судочинство вимагає практичного розуму, а не просто формальної дедукції¹³. Так, відповідно до ст. 86 Господарського процесуального кодексу України суд оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному, об'єктивному та безпосередньому дослідженні наявних у справі доказів¹⁴. Аналогічна норма міститься у ст. 89 Цивільного процесуального кодексу України¹⁵.

Внутрішнє переконання судді – це не несвідоме враження, відчуття, яке не піддається контролю, а впевненість у правильності його висновків, які становлять основу судового рішення¹⁶. Внутрішнє переконання судді являє собою усвідомлену потребу, використання ним власних думок, поглядів і знань. Воно пов'язане з правосвідомістю, яка розглядається як форма суспільної свідомості, що поєднує систему поглядів, ідей, уявлень, теорій, а також почуттів, емоцій і переживань¹⁷.

Із психологічного погляду, переконання – це впевненість, відсутність сумнівів в істинності висновків. Серед принципів формування внутрішнього переконання судді виділяють:

- робити висновки на підставі доказів, перевірених у порядку, передбаченому законом;
- розглядати, вивчати та оцінювати всі докази у справі;
- оцінювати докази в їх сукупності, а також оцінювати кожен доказ відповідно до його природи та зв'язку зі справою¹⁸.

Таким чином, внутрішнє переконання судді – це складне багатогранне поняття, котре виступає як передумова, процес, результат пізнавальної

¹² Див.: Jeffrey M. Shaman and Steven Lubet and James J. Alfani, *Judicial Conduct and Ethics* (3rd ed, The Michie Company 2000).

¹³ Міндус (н 9).

¹⁴ Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 6 січня 2001 р. № 1798-XII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>> (дата звернення: 13.06.2020).

¹⁵ Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>> (дата звернення: 13.06.2020).

¹⁶ Д. Лупеник, 'Внутрішнє переконання судді як елемент оцінки доказів' (2006) 43 Юридичний вісник України 8–9.

¹⁷ О. Черновський, 'Вплив внутрішньо-психологічних чинників на прийняття суддею рішень по кримінальній справі' (2013) 11 Європейські перспективи 150–3.

¹⁸ О. Черновський та І. Скуляк, 'Внутрішнє переконання судді' (2011) 15 Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18: Економіка і право 116–21.

діяльності судді. Суттєву роль у формуванні внутрішнього переконання відіграють такі різні за своїм змістом поняття, як совість, інтуїція та правосвідомість¹⁹.

У ролі складових внутрішнього переконання як поняття, що має неоднорідну природу, науковці пропонують розглядати: 1) індивідуальні знання, набуті суддею до акту оцінки доказів; 2) процес пізнання інформації, наданих або отриманих суддею доказів; 3) усвідомлення суддею міри своєї незалежності; 4) емоційний стан судді у процесі дослідження доказів; 5) вольовий стимул, що спонукає суддю до регламентованих законом практичних дій; 6) зовнішню обґрунтованість та аргументованість прийнятого рішення у процесуальних актах²⁰. Оцінка доказів за внутрішнім переконанням судді має декілька аспектів: юридичний, психологічний і моральний. Будучи суверенним у прийнятті рішення, суддя морально відповідає за його правильність перед суспільством²¹.

Необхідно пам'ятати, що суддя – це насамперед людина зі своїм емоційним світом. Професійна діяльність судді постійно супроводжується нервово-емоційним напруженням і, як наслідок, виникають ознаки професійного стресу. Тривалі стресові переживання можуть призвести до розвитку низки захворювань і деформації особистісних якостей судді²². Суддя, в якого проявляються ознаки професійного вигорання, не може належним чином здійснювати судочинство і потребує психологічної допомоги. Термін “емоційне вигорання” вперше був використаний американським психіатром Х. Дж. Фреденбергом у 1974 р. Ним позначався психічний стан людей, які тісно спілкуються з іншими. Спочатку психіатр відніс до цієї групи фахівців, які працюють у кризових центрах і психіатричних клініках, пізніше об'єднав усі професії, що передбачають постійне тісне спілкування, серед яких професія судді займає провідне місце²³. Відповідно до Міжнародного рейтингу найбільш небезпечних для життя і здоров'я професій, у якому є окрема категорія “Професії, пов'язані з високим психогенним ризиком”, професія судді стабільно, впродовж 10 років займає провідні позиції. Такі показники зумовлені надмірними нервово-психічними навантаженнями та переважанням негативного емоційного фону в роботі судді.

Професійне вигорання – це синдром, що розвивається на тлі хронічного стресу й призводить до виснаження емоційних, фізичних та осо-

¹⁹ Черновський та Скуляк (н 18).

²⁰ О Яцишина, ‘Внутреннее убеждение как основание свободы оценки доказательств’ (автореф дис канд юрид наук, 2004) 22.

²¹ Черновський та Скуляк (н 18).

²² Г Дзвоник та Т Савченко, ‘Емоційний компонент в структурі професійної діяльності’ <http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Psihologia/67373.doc.htm> (дата звернення: 05.06.2020).

²³ С Беляєва, ‘Професійне вигорання: шляхи запобігання’ [2014] 3 (8) Слово Національної школи суддів України 121–46.

бистісних ресурсів людини. Цей стан виникає у результаті накопичення негативних емоцій, коли немає відповідної розрядки або звільнення від них. Психологи виділяють три головні компоненти такого стану: емоційне або фізичне виснаження, деперсоналізація та знижена продуктивність праці²⁴.

Психологічними симптомами емоційного вигорання є: підвищена дратівливість, почуття втоми і депресія; розчарування в роботі та особистому житті; втрата самоповаги і впевненості в собі; зниження інтересу до роботи; почуття неадекватності, безнадійності, безглуздості того, що відбувається, і незрозумілої провини, часта зміна настрою; невмотивоване занепокоєння майбутнім; особиста відстороненість, тобто значущі події, що відбуваються навколо людини, викликають у неї слабкий емоційний відгук або просто її не хвилюють; почуття неспроможності, безвиході, втрати віри у завтрашній день тощо.

Поведінкові проблеми можуть бути такі: емоційні “вибухи”, невмотивована зміна настрою; нехтування професійними та сімейними обов’язками; зниження самокритичності; негативна налаштованість стосовно виконуваної роботи, відсутність ініціативи, мотивації; зниження продуктивності праці; обмеження спілкування з колегами, друзями і знайомими; труднощі у спілкуванні з оточуючими, поява негативного ставлення до клієнтів; втрата почуття гумору, негативне ставлення до себе²⁵.

Причини емоційного вигорання суддів можуть бути класифіковані на дві групи:

1) суб’єктивні (індивідуальні) – пов’язані з особливостями особистості, віком, системою життєвих цінностей, переконаннями, способами і механізмами індивідуального психологічного захисту, з особистим ставленням до виконуваних видів діяльності, взаємовідносинами з колегами, учасниками судового процесу, членами своєї сім’ї. Сюди можна віднести і високий рівень очікування результатів своєї професійної діяльності, високий рівень відданості моральним принципам, необхідність відповісти на прохання відмовою, схильність до самопожертви тощо. Найбільше схильні до “емоційного вигорання”, як правило, найкращі працівники – ті, хто найбільш відповідально ставиться до своєї роботи, переживає за свою справу, вкладає в неї душу;

2) об’єктивні (ситуаційні) – безпосередньо пов’язані зі службовими обов’язками. Значне навантаження та наявність зовнішнього тиску –

²⁴ Андрій Іванишук, ‘В чому причини професійного вигорання суддів і як з ним можна боротися’ <[https://zib.com.ua/ua/121001-v_chomu_prichini_profesijnogo_vigorannya_suddiv_i_yak_z_nim_.html](https://zib.com.ua/ua/121001-v_chomu_prichini_profesijnogo_vigorannya_suddiv_i_yak_z_nim_mozhna_borotися)> (дата звернення: 14.06.2020).

²⁵ А Коваль, ‘Чинники емоційного вигорання особистості судді, які негативно відбиваються на якості правосуддя’ (2016) 2 Право і Безпека 124–9.

проблема, з якою стикаються судді під час своєї професійної діяльності, що теж призводить до виникнення явища емоційного вигорання. У незалежній країні судді так і не стали незалежними. На них тиснуть політики, можновладці, органи виконавчої влади, правоохоронці, журналісти. Як наслідок, судді, які не зраджували присязі, перебувають у стані постійного стресу²⁶. Сприяти усуненню симптомів професійного вигорання суддів має регулярне проведення семінарів і тренінгів щодо психологічної допомоги суддям.

Різноманітність факторів, які можуть впливати на суддю, є безмежною. Завдання судді полягає у застосуванні закону у межах свого розуміння, на основі власної оцінки фактів, без страху чи надання переваги кому-небудь, а також незважаючи на ймовірну (не)популярність остаточного рішення.

Необхідно зазначити, що 30,6 % опитаних суддів суб'єктом порушення їхньої незалежності під час вирішення справи назвали представників державних органів; 15,4 % – громадські організації; 10,8 % – засоби масової інформації; 23,4 % – громадян. Ба більше, і всередині судової системи можливе застосування тиску на суддів під час здійснення правосуддя. Зокрема, 9 % респондентів суб'єктом порушення їхньої незалежності назвали вищу судову інстанцію; 9 % – голову суду; 1,8 % – колег по роботі. Отже, можна виокремити такі види ймовірного впливу, здійснення тиску на суддів: державний (політичний), суспільний і корпоративний (внутрішньосистемний)²⁷.

Отже, робота суддею – це постійне випробування на професійну майстерність, людську мудрість і вдале вирішення конфліктних ситуацій. Бути суддею – величезна відповідальність. Усі судді є різними, на жаль, не всім вдається уникнути помилок при ухваленні судових рішень, але не слід забувати, що судова влада виправляє власні помилки через систему апеляції, не розраховуючи на те, що кожна справу розглядатиме ідеальний суддя.

Висновки. Судовий процес сповнений емоціями, проте суддя має усвідомлювати своє покликання та при ухваленні судового рішення повинен залишатися неупередженим і таким, що здійснює контроль за власними емоціями та поведінкою.

²⁶ Коваль (н 25).

²⁷ Л Москвич, 'Незалежність суддів: соціальний та правовий аспект' в *Етичні та правові проблеми забезпечення незалежності суддів: матеріали міжнародного науково-практичного семінару* (Сташис В голов ред, Гопак 2006) 145–6.

REFERENCES

Bibliography

Authored books

1. Shaman J M and Lubet S and Alfani J J, *Judicial Conduct and Ethics* (3rd ed, The Michie Company 2000) (in English).
2. Aparova T, *Sudy i sudebnyj process Velikobritanii: Anglija, Ujel's, Shotlandija [UK Courts and Court Procedure: England, Wales, Scotland]* (1996) (in Russian).
3. Denysenko L ta inshi, *Buty suddeiu [To be a Judge]* (2015) (in Ukrainian).

Edited books

4. Koni A, 'Nravstvennye nachala v ugovnomn processe (Obshhie cherty sudebnoj jetiki)' ['Moral Fundamentals in Criminal Procedure (General Features of Judicial Ethics)'] v Koni A, *Izbrannye trudy i rechi [Selected Works and Speeches]* (Avtograf 2006) (in Russian).

Encyclopedias

5. Stepanov O, *Psykhologichna entsyklopediia [Psychological Encyclopedia]* (Akademvydav 2006) (in Ukrainian).

Journal articles

6. Jerome Frank, 'What Courts Do in Fact' [1932] 26 (55) Illinois Law Review 761–4 (in English).
7. Bieliaieva S, 'Profesiine vyhorannia: shliakhy zapobihannia' ['Professional Burnout: Ways of Preventing It'] [2014] 3 (8) Slovo Natsionalnoi shkoly suddiv Ukrainy 121–46 (in Ukrainian).
8. Chernovskiy O, 'Vplyv vnutrishno-psykhologichnykh chynnykiv na pryiniattia suddeiu rishen po kryminalnii spravi' ['Influence of Inner Psychological Factors on the Judge's Decision-Making in a Criminal Case'] (2013) 11 Yevropeiski perspektyvy 150–3 (in Ukrainian).
9. Chernovskiy O ta Skuliak I, 'Vnutrishnie perekonannia suddi' ['Judge's Inner Conviction'] (2011) 15 Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriiia 18: Ekonomika i pravo 116–21 (in Ukrainian).
10. Horodovenko V, 'Nezalezhnist suddiv i moralni zasady suddivskoi profesii' ['Independence of Judges and Moral Foundations of the Judicial Profession'] [2002] 4 (32) Visnyk Verkhovnoho Sudu Ukrainy 42–4 (in Ukrainian).
11. Koval A, 'Chynnyky emotsiinoho vyhorannia osobystosti suddi, yaki nehatyvno vidbyvaiutsia na yakosti pravosuddia' ['Factors of Emotional Burnout of the Judge's Personality Which Negatively Affect the Quality of Justice'] (2016) 2 Pravo i Bezpeka 124–9 (in Ukrainian).
12. Kuznietsova N, 'Do pytannia pro pidvyshchennia profesiinoi pidhotovky suddivskykh kadriv' ['On the Issue of Improving the Professional Training of Judges'] (2010) 5 Pravo Ukrainy 25–9 (in Ukrainian).
13. Luspenyk D, 'Vnutrishnie perekonannia suddi yak element otsinky dokaziv' ['Judge's Inner Conviction as an Element of Evidence Evaluation'] (2006) 43 Yurydychnyi visnyk Ukrainy 8–9 (in Ukrainian).
14. Mindus P, 'Hniv rozumu i blahodat pochuttiv: obgruntovuiuchy emotsii u pravi' ['Anger of the Mind and Grace of the Senses: Justifying Emotions in Law'] (2015) 1–2 Filosofiia prava i zahalna teoriia prava 72–101 (in Ukrainian).

15. Panchuk I, 'Zahalni rysy profesiinoi pravosvidomosti suddiv' ['Common Features of Professional Legal Awareness of Judges'] [2013] 1 (7) Chasopys Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia". Seriiia "Pravo" <<https://lj.oa.edu.ua/articles/2013/n1/13piopps.pdf>> (accessed 05.05.2020) (in Ukrainian).

Theses

16. Berezhko E, 'Nravstvennye nachala (osnovy) pri rassmotrenii ugolovnoho dela sudom pervoj instancii' ['Moral Fundamentals (Basics) in Criminal Proceedings in a Trial Court'] (dis kand jurid nauk, 2003) (in Russian).
17. Jacishina O, 'Vnutrennee ubezhdenie kak osnovanie svobody ocenki dokazatel'stv' ['Inner Conviction as the Basis for Freedom of Evidence Evaluation'] (avtoref dis kand jurid nauk, 2004) (in Russian).

Conference papers

18. *Materialy Kanadsko-ukrainskoho proektu spivpratsi z reformy ukrainskoho sudochynstva* [Materials of the Canadian-Ukrainian Cooperation Project on Ukrainian Judicial Reform] (Prohrama Ottava–Toronto–Vinnipeh–Edmonton, 13 liutoho – 22 bereznia 1997 r.) (in Ukrainian).
19. Moskvych L, 'Nezalezhnist suddiv: sotsialnyi ta pravovyi aspekt' [Independence of Judges: Social and Legal Aspect'] v *Etychni ta pravovi problemy zabezpechennia nezalezhnosti suddiv: materialy mizhnar. nauk.-prakt. seminaru* [Ethical and Legal Issues of Ensuring the Independence of Judges: Materials of International Scientific and practical Seminar] (Stashys V holov red, Hopak 2006) 145–6 (in Ukrainian).

Newspaper articles

20. Dzvonyk H ta Savchenko T, 'Emotsiinyi komponent v strukturii profesiinoi diialnosti' ['Emotional Component in the Structure of Professional Activity'] <http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Psihologia/67373.doc.htm> (accessed: 05.06.2020) (in Ukrainian).
21. Ivanyshchuk A, 'V chomu prychny profesiiynoho vyhorannia suddiv i yak z nym mozhna borotysia' ['What Are the Reasons of Professional Burnout of Judges and How to Deal With It'] <https://zib.com.ua/ua/121001-v_chomu_prichiny_profesiynogo_vigorannya_suddiv_i_yak_z_nim_.html> (accessed: 14.06.2020) (in Ukrainian).

Olena Chernenko

EMOTIONAL COMPONENT OF A COURT JUDGMENT

ABSTRACT. In the exercise of justice, judges must assert the independence and self-consistency of courts guaranteed by the Constitution and laws of Ukraine, enhance the authority of the judiciary, ensure that court judgments are binding via a fair, impartial and timely trial and resolution of court cases, and observe the judge's oath. Society sets high standards for a judge and expects ideal conduct from him/her. The position of a judge requires not only an impeccable knowledge of laws and other legal regulation, but also compliance with ethical standards, self-possession, tolerance, responsibility, fairness, perseverance, and commitment to principles. The level of professional legal awareness of judges is determinative not only for the quality of their work, but also the general impression which society gets about justice in the State.

Олена Черненко

The article aims at analyzing the influence of inner psychological factors on how a judge passes a judgment in a case.

In the author's view, professional activity of a judge is always associated with nervous and emotional stress and, consequently, involves excessive nervous and mental load which may trigger emotional burnout of judges. Professional burnout entails the depletion of emotional, physical and personal resources of a person. The consequences of a judge's professional burnout are an impaired authority of the judiciary, illegitimate judgments, behavior contrary to the Code of judicial ethics, and etc. A judge who demonstrates signs of professional burnout cannot properly conduct legal proceedings and needs psychological assistance.

The article notes that only highly professional, moral, and ethical behavior of a judge can build respect for the court and ensure confidence of participants to a case in the impartial results of the trial. A judge is constantly tested for professional skills, human wisdom and successful resolution of conflict situations. Court judgments should affirm justice and strengthen public confidence in the judiciary. Conscience, honesty, honor, dignity, and professionalism are the major moral guidelines in the administration of justice. Therefore, despite various factors affecting a judge in the proceedings, he or she should be capable of controlling own emotions and remain impartial when delivering judgments.

KEYWORDS: judge; inner conviction; emotions; court judgment.